№ 26. 12 maja 1916 h. Cena 5 fen.

HOMAN

BIEŁARUSKAJA WILEŃSKAJA CZASOPIS

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty: na 1 hod—4 m. 80 fen., na ½ hodu—2 m. 40 f., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

ADRES REDAKCII I ADMINISTRACII: WILNIA, ZAWALNAJA 7.

Cena abwieštak: na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

TELEHRAMY.

Apawieszczeńnia Hłaŭnaj Kamandy.

11 maja.

Zachodni front:

Niamieckije aeropłany abkidali bombami Diunkerk i žaleznadarožnyje budoŭli kala Adenkerke.

Na zachodnim bierazi Maasu francuzy pa-abiedzi napali na „Miortwaho Czeławieka", a ŭ wieczary—na naszy pazycii na pałudziennym uschodzi ad wiarszyny 304. U abodwych prypadkach ich ataki byli s krywawymi stratami złomleny ahniom artyleryi.

Bawarski patrul u lesi Kamar uziaŭ u pałon 54 francuzoŭ.

Czysło nieranienych pałonnych u bitwach za wiarszynu 304, paczynajuczy ad 4 maja, pawialiczyłosia da 53 aficeroŭ 1 1515 sałdatoŭ.

Na ushodnim bierazi Maasu, ŭ wakolicach lesu Kajjett, u naczy iszła bitwa na ruczuyje hranaty. Francuskaja ataka ŭ hetym lesi była adbita.

Uschodni front:

Na paŭnoczy ad wagżału Selburg uziaty szturmam 500 metroŭ pazycij worahoŭ. Pry hetym uziaty ŭ pałon nieranienymi 309 dusz, zdabyty niekolki kulemiotaŭ i bombamiotaŭ.

Bałkanski front:

Nijakich ważnych prypadkoŭ.

Hłaunaja Kamanda Armii.

Proci wajenszczyny.

PARYZ (W.T.B.). Jak danosiać z Waszyngtotu, Dom Reprezentantoŭ (Nižniaja Pałata) adkinuŭ prajekt zakona ab pawialiczeńni armii, katoruju mani̇̈sia pawialiczyć da 1 miljona.

Z aposznich dzion:

9 maja.

Zachodni front:

U dadatku da udaczy na wiarszyni 304, ŭziaty nami niekolki akopoŭ krychu na pałudzień ad hary Termitoŭ, na pałudni ad Wokur. Sproba worahoŭ adbić wialikimi siłami straczenyje pazycii na hary 304 nieŭdałasia, zrabiŭszy im mnoha szkody. Hetak sama byli nieudaczny francuskije ataki na zachodnim bierazi Maasu ŭ wakolicach chutaru Tiomon. Czysło pałonnych francuzoŭ uzrasło tam, apracza 16 dusz ranienych, da 3 aficeroŭ i 375 sałdatoŭ. Nami zdabyty 9 kulemiotaŭ.

Z druhich frontoŭ nima dla daniasiańnia niczoha cikawaho, apracza niekolkich udacznych dla nas patrulnych styczek.

Uschodni i Bałkanski front:

Niczoha nowaho.

10 maja.

Zachodni front:

U Argonnach worahi, paśla ŭzrywu, prabawali ŭwarwacca ŭ naszy akopy. My ich adbili.

Na pałudziennym zachodzi ad wiarszyny 304 pieredawyje atrady worahoŭ byli adkinuty nazad, i staražewy post źniat. Naszy nowyje pazycii na wiarszyni 304 umacowywalisia dalej.

Niamieckije latuny szczodra abkidali bombami fabrycznyje budoŭli Dombasla i Roan l'Etappe.

Uschodni front:

Na pałudni ad Harbunoŭki na zachodzi ad Dźwinska adbita rasiejskaja ataka na wuzkim fronci z wialikimi stratami u worahoŭ.

Bałkanski front:

Biez znacznych prypadkoŭ.

Bitwa na mory.

BERLIN (W.T.B.). U adnej razwiedcy dwa naszy minanoscy kala Ostendy spatkalisia s piaćciu anhlickimi kontrminanoscami. U karotkaj bitwi adzin kontrminanosiec byŭ papsowan. Naszy minanoscy szczaśliwa wiarnulisia ŭ port.

Naczalnik Admiralnaho Sztabu.

Dabycza ŭ Kut-el-Amary.

KONSTANTYNOPOL (W.T.B.). Pawodłuh akanczacielnaho padrachunku, dabyczu ŭ Kut-el-Amary stanowiać: Hłaŭnakamandujuczy hienerał Taŭnsend, dwa naczalniki brygad, naczalnik artyleryi, 551 aficer—z ich pałowa anhliczan, 40 harmat rožnych kalibroŭ, 20 kulemiotaŭ, 500 wintowak, wielmi mnoha artyleryjskich i piachotnych patronaŭ, 2 parachody, 4 aŭtomobili, 3 aeropłany i wialiki zapas wajenych materjałoŭ. Z reki Tigra ŭwieś czas wyłaŭiiwajecca ǳružže i amunicija.

Damowaja wajna.

ZURICH (W.T.B.). Hazety prynosiać detaliczyje wiestki ab krywawych bitwach miž anhliczanami i aŭstralijcami ŭ Ehipcie i usileńni rewolucyjnaho nastrajeńnia miž ehipieckim narodam. Nieprychilny stasunak, jaki ŭžo daŭno wytwaryŭsia miž anhlickim i aŭstralijskim wojskam, wyjawiŭsia nidaŭna ŭ wulicznych batalijach u Kairy. Zajadłym abstrełam zapaleny niekolki damoŭ na hłaŭnych wulicach. Mnoha zabitych i ranienych. Wajennyje sudy, zawalenyje rabotaj, wynosiać usio nowyje śmiarotnyje pryhawory zbuntawaŭszymsia.

Niamiecka-amerykanskaj wajny nia budzie!

NJU-JORK. (W.T.B.). Pierewažywaje dumka, szto na ustupki, zroblenyje niamieckaj notaj, možna prystać.

Z Waszyngtonu danosiać, szto, pawodłuh dumki dyplomatoŭ, dyplomatycznyje adnosiny miž Amerykaj i Niamieczczynaj nia buduć piarerwany. Abulnie panuje pahlad, szto urad ciapier nia maje prawa iści na razryŭ.

Aposznije daniasieńnia dajuć zrazumieć, szto prawicielstwo zdawoleno notaj Niamieczczyny. Ci budzie dadzien atkaz na jaje, jeszcze niet wiedama.

Prezydent, pawodłuh „New-Jork Herald", liczyć, szto sprawa ab padwodnyje łodki zakonczena. Statssekretar zrobić ab hetym publicznuju zajawu.

BERLIN (W.T.B.). Atkaz prezydenta Wilsona na naszu notu z dnia 4 maja prybyŭ, jak my czuli, siahońnia i znachodzicca u pasła Gerarda. Jaho, mabyć, u najbliższym czasi addaduć u ministerstwa zahranicznych spraŭ.

NJU-JORK. (W.T.B.). Paśla pasyłki telehramaju atkazu na notu Niamieczczyny, stats-sekretar Lansing zajawiŭ: za hłaŭnuju czaść henaj noty pryznajecca ustupka Niamieczczyny zajawam Ameryki, i datul, pakul niemcy buduć dzieržacca taho, szto abiecalisia, Ameryka nia baczyć pryczyny da swarki z Niamieczczynaj.

BERLIN. (W.T.B.). Paśla taho, jak amerykanskaja nota była daruczena, amerykanski pasoł Gerard mieŭ naradu z stats-sekretarom v. Jagowym, katoraja trywała blizka hadzinu.

LONDYN. (W.T.B.). Anhlickije karespandenty z Ameryki nie ukrywajuć swajho niezdawoleńnia s pryczyny mirnaho uładžeńnia niamiecka-amerykanskaho konfliktu.

Za mir.

Sprawa pasrednictwa.

BERLIN. (W. T. B.). Berlinski kontynentalny „Times" danosić ab raparci, katory pałkoŭnik Haŭs padaŭ prezydentu Wilsonu, wiarnuŭszysia z Europy.

Zadacza pałkoŭnika była ŭ tym, kab razwiedacca, czy predłažeńnie prezydenta wystupić s pasrednictwam ab mir budzie pryniato prychilna. Pałkoŭnik Haŭs u raparci kaže: „Anhlija adkinie kożyn prajekt zamireńnia, a u Francii hetak sama liczać padobnyje sprawy pieredczasnymi, bo jana piersz chocze wyždać rezultatoŭ letniaj kampanii, spadziajuczysia, szto jej udascca wyhnać worahoŭ z swajej ziamli".

Anhlija proci zhody.

LONDYN. (W.T.B.). Pawodłuh Reŭtera, «Pall Mall Gazette» nia chocze wieryć, kab amerykanski narod nadumaŭsia być pasrednikam u sprawi miru. U Amerycy jość mnoha zhodliwych ludziej i idealistoŭ, katorych hazeta papiaredżywaje, szto jany źbierahuć swaju nieudacznuju pracu dziela zamireńnia, kali zrazumiejuć raz nazaŭsiody, szto sajuźniki pastanawili wajewać datul, pakul nie dabjucca spaŭnieńnia swajej mety. U hetaj wajnie nima miejsca dla kompromisaŭ abo dla pasrednictwa biezstaronnych ludziej.

Kaniec telehram na 4 stranicy.

Bajcom za wolu.

Žadańnie woli—heta najmacniejszaja śwlaź, jakaja złuczaje nia tolki paadzinokich ludziej, ale i asobnyje narody, choć-by jany žyli zdalok ad siabie, choć-by ich dzialili mory-akiany. Sercy ludziej, szto rwucca k woli, bjucca ŭsiudy roŭna i ŭsiudy spahadliwa adklikajucca na bratniuju niadolu.

Jość dźwie staronki, dola katorych—duža bliskaja. Heta — nasza Baćkaŭszczyna i Irlandija.

Wiekawy ucisk i tut i tam spyniaŭ narodny ruch da wyzwaleńnia, —tolki Irlandzki narod pałažyŭ szmat bolsz achwiar za wolu, czym my. U bahataj, mahutnaj anhlickaj dzieržawi, katoraja najszyrejszuju wolu dała anhlickamu narodu, Irlandija zaŭsiody stanawiła i stanowić najbiadniejszuju, najbolsz uciskanuju i biezpraŭnuju staronku,—zusim hetak sama, jak nasz Kraj pad maskalami. Ale ŭ tym czasi, jak nasz narod jeszcze spaŭ, irlandcy [ŭžo mieli za saboj historyju doŭhaj, krywawaj baraćby za wolu,—baraćby, da katoraj s podziwam pryhladaŭsia ŭwieś świet. I woś, paznajomiŭszysia s pałažeńniem Biełaruskaho narodu, irlandcy *pierszyje s-pamiž narodau Europy* zrazumieli trahiediju biełarusoŭ, pierszyje adhuknulisia na naszu niadolu.

Było heta ŭ 1904 hadu, kali ruch biełaruski tolki jeszcze paczynaŭ prabiwać sabie darohu ŭ ciažkich warunkach pieradrewolucyjnaho žyćcia Rasiejskaj dzieržawy. Zahranicaj adbywaŭsia patajny zjezd rewolucyjnych partij, na katorym byli predstaŭniki roznych narodaŭ Europy—ŭ tym liku irlandcoŭ i biełarusoŭ. I tut adbyłosia pierszaje znajomstwa hetych dwuch narodaŭ — roŭna nieszczaśliwych, roŭna pakryŭdženych dolaj. U znak swajho szczyraho spaczućcia damahańniam tolki szto zbudziŭszychsia biełarusoŭ delehaty irlandcoŭ prasili biełaruskich predstaŭnikoŭ zawiažci Biełaruskamu narodu ich prywiet i žadańnie wyzwaleńnia s-pad ułaści Rasiei, a razam s tym daruczyli im irlandzki nacyonalny znak: piekna wyrableny ialony listok szemroka—trylistniku. z

Ciapier, kali ŭ nowym rewolucyjnym parywie zdabyć wolu Irlandija spływaje krywioj, kali lepszyje syny Irlandskaho narodu ŭ baraćbie s panawańniem czužyncoŭ hinuć na barrykadach dy na eszafoci, — my, biełarusy, szlom hetaj staroncy swoj szczyry spohad, szlom słowy paciechi i nadziei, szto pralitaja mucženikami za wolu Irlandii kroŭ nie prapała darma, szto jana akupić dla Irlandskaho narodu świetlejszuju dolu, szto nastanie kaniec ucisku i anhlickaj niawoli!

Za wolu narodaŭ Rasiei.

BERLIN. (W.T.B.). Jak danosić z Sztokholmu „Kreuz-Ztg", „Liga inorodcoŭ Rasiei" pasłała 9 maja telehramu Wilsonu, katoraja paczynajecca hetymi sławami:

„U krajniaj patrebi my zwiertajemsia da Was, Panie Prezydencie, jak da barca za humannaść i sprawiedliwaść, a praz Was da ŭsich pryjacieloŭ czeławieczestwa, kab apawieścić, jakuju ciažkuju dolu majuć naszy braty i adnawiercy z winy Rasiei. My zwiertajemsia da Was, a praz Was i da sajuźnikoŭ Rasiei, bo wiedajem, szto jany u swajej lubowi da woli i praŭdy zrazumiejuć, szto nasze hore ciarpieć bolsz nielha. My, czleny narodoŭ i wier, czužych dla Rasiei, pierad usim kulturnym świetam abwiniajem Rasieju i prosim zaszczyty ad zahłady".

U asobnych skarhach haworycca ab narušeńni umoŭ, niepaszanie zabaspieczennych prawoŭ, gwałtach nad wieraj, zniszczeńni dzieržaŭnaho i nacyonalnaho žyćcia, rujnawańni asobnych Krajoŭ i prymusowym wysialeńni narodu ŭ czasi wajny.

U kancy, miž inszym, skazana:

„My nie žalimsia na szkody ad wajennych operacij, ale na szalonaje niszczeńnie pa prykazu ŭłaściej, asnowanaje na achwoci da hrabiežstwa i ubiistw. My žalimsia na niahodnyje abwinieńnia ŭłasnych padanych, na aresztu, ssyłki i pakidańnie na hoład, hore i biadu, dy na wymirańnie pamału tysiacz ludziej — starych, žanok i dziaciej".

Biełarusy hetak sama pryłuczylisia da zajawy uciskanych „inorodcoŭ" Rasiei.

SZTOKHOLM. (W.T.B.). S pryczyny zwarotu uciskanych Rasiejej narodaŭ da prezydenta Złuczenych Sztatoŭ «Alehanda» pisze, szto u zwaroci heta nima znaku staronnaści u stasunku da suświetnaj wajny, a tolki straszennyje fakty, katoryje pawinny spynić hutarki ab „naroda-lubiwaj misii" Rasiei, abiertajuczy jaje u szalony hłum.

„Afton Bladet" adznaczywaje, szto narody, predstaŭniki katorych padpisali zajawu, stanowiać razam paławinu ŭsiaje Rasiei, i dumaje, szto ciapier Anhlija, jak zaszczytnica małych nacij, može dawiaści, ci palityka jaje — szczyraja. Kali hety klicz ab pomaczy nia budzie usłyszan, dyk niwodzin eŭropejec nia može bolsz wieryć «honornym» sławam Anhlii.

Z historyi katalickaho kaściołu na Biełarusi.

Katalickaja hierarchija zławiondaŭna pryznawała prawy biełaruskaj mowy u kaścieli: u kazańniach i u dadatkowych ahulnych modłach. Ab hetym haworać niraz konsystorskije instrukcii i biskupskije cyrkulary paczynajuczy ad XVI stalećcia.

Da 1839 h. u katalickich kaściołach hetyje cyrkulary i instrukcii spaŭnialisia na praktycy: miejscami dadatkowyje modły, a pa ŭsiej Biełarusi—kazańnia i katechizacija adbywalisia ŭ mowie biełaruskaj. Tolki paśla carskaho ukazu, dyj to, praŭda, nie adrazu, miejsco biełaruskaj mowy ŭ katalickich kaściołach paczała zajmać mowa polskaja.

Mała-pamału narod zwyksia s polskaj mowaj, jak z mowaj kaścielnaj, ale ŭ 1870-ch hadoch prawicielstwo uzdumało zrabić druhuju nawinu: nakinuć biełarusam katalikom maskoŭskuju mowu ŭ kaściele. Pierszyje sproby paczalisia ŭ Minszczynie, ale nie ŭdalisia, bo narod biełaruski supraciwiŭsia hetamu. Sypanyje szczodra kary na paadzinokich ludziej i na nieŭsłuchmianaje duchawienstwa jeszcze bolej pabudžali zaŭsiataść narodu. Pry kaściołach i ŭ kaściołach adbywalisia dzikije sceny „uśmireńnia" pry pomaczy palicii i kazakoŭ. Narod rukami i nahami baraniŭsia proci nakidanaj jamu maskoŭszczyny i, nia majuczy ŭ kaścieli rodnaj mowy, hadziŭsia ŭžo na staroje—na toje, s czym zwyksia.

Baczuczy hetkaje ciažkoje pałažeńnie biełarusoŭ katalikoŭ, tahoczasny mohiloŭski arcybiskup, Symon, zwiarnuŭsia da prawicielstwa, prosiaczy, kab zamiesta nakidańnia dwuch czužych moŭ: rasiejskaj i polskaj, pazwoliło biełarusam mieć kazańnia u swajej rodnaj biełaruskaj mowi. Paczałasia doŭhaja hutarka ab hetym miž katalickaj hierarchijej i rasiejskim prawicielstwam. U kancy sprawa abapiorłasia ab Rym. Rymskaja Kuryja piśmom z dnia 8 maja 1897 h. № 37.522, pawiedamiła arcybiskupa mohiloŭskaho (Kazłoŭskaho) ab tym, szto Stalica Apostalskaja daje jamu prawo u parachwijach, dzie narod haworyć pa biełarusku, pazwolić probaszczam užywać hetaj mowy u nawuczańni praŭd wiery.

Adnak, mowa biełaruskaja na praktycy nie była dapuszczena ŭ kaścioły,—z adnaho boku, s pryczyny niaszczyraj pastanoŭki sprawy rasiejskim uradam, katory, nia choczuczy pryznać biełarusam nijakich prawoŭ, kazaŭ, szto mowa maskoŭskaja i biełaruskaja—adno i toje, a z druhoha boku i samo tutejszaje duchawienstwa dzieržałosia palitycznych prahram, nia majuczych niczoha supolnaho s patrebami biełaruskaho narodu. Praŭda, list Papieža s 1907 h. napaminaŭ tutejszamu duchawienstwu jaho pawinnaści pierad narodam, ale heta nia mieło i dahetul nia maje nijakaho skutku.

W. Ł.

Z budnaho žyćcia.

—s—

Kažuć dauno kaliś było toje.

Pamiž hrud tawarou na toržyszczy kruciusia złodziej, miarkujuczy, dzie i szto lahczej ukraści. Złodziej, wiadoma, heta užo takaja „prafesija": kali czeławiek nia choczo pamnažać swajej majetnaści pracaj, jon pamnažaje jaje... kraduczy czužoje.

Otže, złodziej na toržyszczy ukrau u nie kaho niaszta i puściusia na uciek pamiž ludziej, a kab skryć śled swoj, jon paczau kryczać na uwieś hołas:

— „Ławicie złodzieja!"

Ludzi dumali szto jon dahaniaje złodzieja, i kinulisia u toj bok, kudy jon bieh, a złodziej tady ciszkom zwiarnuu sabie u zawułak i spakojna pajszou damou...

I s tej pary usie złodziei pastupajuć hetak.

Jazep Hulewicz.

U Wilni i wakolicach.

× **Pažarnicki klub.** Na pažarnikoŭ miestowaj pažarnickaj kamandy u rasiejskich czasach «naczalstwo» nijakaj uwahi nie zwiartało: płacili im ažno... 18 rub. u miesiac! —dy na hetym usio kanczałosia. Ab tym, szto pažarniki—nie biazdusznyje maszyny, a žywyje ludzi, nichto i nia dumaŭ tady...

Ciapier, dziakuj Bohu, pałažeńnie hetych karysnych rabotnikoŭ, katoryje baroniać ad pažaru mień-

Č czytajecca, jak CZ; Š—jak SZ.

Smalenski kniaziewič.

(Pačatak u № 23).

Abo iznoŭ płakała, abyjmała i caławała jaho, prosiučy dzieła jaje, dzieła jaje lubowi da jaho pakinuć takije strasznyje dumki ab tym, kab pakinuć świet i pajści u pustyniu. Dakarała, što jon zabyŭsia usich daŭniejšych swaich abiecanak i planoŭ, što jon, jak bajažliwiec, čepajecca za niejkije čornaryznickije wydumki, nia čujučy siły u sabie, nia majučy adwahi stanuć da žyćciowaho zmahańnia za swaje prawy, za baćkoŭski tron, za kniažeńnie dla siabie i dla jaje, i uciekaje s pola, adhawarywajučysia niejkimi manašymi bajkami.

Usio heta nie pamahało niczoha. Na ŭsie hety miarkacii kniaziewič adpawiedaŭ naučonymi sławami ab marnaści hetaho świetu i ŭsio, što ždzeć čeławieka za hrobam. Hetak sama nie pamahli dakory, prožby, pieščeńnia. Naadwarot, kniazieŭna pabačyła z žalam i hniewam, što jaje pryjaciel pačynaje adciahacca ad hetych razmoŭ, sa stracham i adrazaj uciekaje ad jaje niawinnych łask, bytcym ad niečaho strašnaho, hibielnaho, hrešnaho i niaystaho. S tej čutkaściu, jakuju daje luboŭ, jana skora adhadała čužuju i dzikuju dla jaje psychologiju, jakaja kryłasia pad hetym strachom i adrazaj. Myśl kniaziewiča, pierad tym jasnuju i čystuju, pustelnickije apawiedańnia napoŭnili tryvožnymi dumami ab pakusach žanočych, katoryje jon wyklikaŭ u sabie akurat bažańniem uniknuci ich.

Kniazioŭnu hłyboka abražała hetkaje adnosieńnie, ale instynkt kabiety apiekunki braŭ pierewahu nad pačućciem abrazy i dušu jaje abyjmało haračaje žadańnie wyrwać pryjaciela z pad ŭłaści henych błahich čaroŭ, što apletali jaho—henych ciomnych duchoŭ, što hrazili nia tolki adabrać jaho ad jaje, ale i jamu samomu zaćmić świet žyćcia, adabrać jamu jasnuju radaść, usie jaho uciechi i ŭkinuć u ciomnuju propašć wiečnaho strachu pierad Božymi zahadami i karami. I jana zmahałasia u sabie pačućcie žalu i abureńnia, što padyjmalisia u jej, dušyła u sabie hnieŭnyje słowy i probawała ciaho łaskawymi sławami zaspakoić jaho, wyjaŭlała swaju cikawaść i nawat niachitra krywadušyła, kab pryspić jaho naściarožanuju padoźrywaść,—zajaŭlała swaju spačućcie tym dumkam, jakije jon wyskazywaŭ, swajo zacikaŭleńnie historyjami, jakije jon apawiedaŭ—prasiła jaho što raskazaŭ ab swaich ulublenych historyj ab starych pustelnikach i nowych.

I ot kniazioŭna staić na chorach, z mukaj u dušy, pryhladajučysia da, anieła namalewanaho u ałtary, što jej prypaminaje postać smalenskaho kniaziewiča. Jaho nima užo u nizie miž kniažym dworam—nawat u wialikije światy jon nie prychodzić da swaich apiekunoŭ. Paŭtara hodu tamu jon pajšoŭ da ihumiena, prosiučy staroha Warłamieja pryniać jaho u monastwo, i toj pryniaŭ jaho. Małady kniaziewič zapalčywa paddaŭsia spaŭnieńniu słužb, jakije jamu pryparadali. Čym hrubiejšyje, ciažejšyje byli, s tym bolšaju zaŭziataściu spaŭniaŭ ich i usilna wyprašywaŭ u ihumiena i starca raboty uciažliwyje i abrydliwyje. Jon prysłužywaŭ u manastyrskaj celi i piekarni, zamiataŭ padworak, czyściŭ stajniu, braŭsia paświć manastyrski statak, i jamu czyniło heta asablivuju uciechu, kali inšyje manastyrskije słažki, siarod katorych byli smierdy i chałopy, ludzi zapisanyja manastyru kniaziami i bajarami, abo takije, što išli u manastyr na lohkaje žyćcio, — brali jaho na hłum, wyśmiewali, zadziralisia z im i nawat bili. I jon strymliwaŭ tuju wostruju radaść, jakaja jaho abyjmała, tolki dumkaj, što može jon swajej hordaściu i pychaj padbiŭ ich na hrech łajanki i biócia, i hetkim sposabam, maŭlaŭ ichnim kosztam, abaŭlaje swaju dušu.

(Dalej budzie).

nie naszaje, a czasta i žyćcio, znaczna žmianiłosia. Piersz-na-piersz szmat pawialiczyłasia płata za rabotu, dy, dziakujuczy starańniu nowaho naczalnika, zapanawaŭ zusim nowy ład u kamandzie, niepadobny da starych palicejskich paradkoŭ. S pažarnikoŭ žniali zusim nieadpawiednyje dla ich raboty,—dyk i u pažarnickuju kamandu pastupiło mnoha maładych, enerhicznych sił.

Ciapier, kab zdawolić i duchowyje patreby pažarnikoŭ, dla ich ustrojen swoj klub. — Heta sala z scenaj, dzie buduć adbywacca wieczarynki, spektakli, kancerty i insz. dla pažarnikoŭ, ich siamiej i haściej. Tut budzie miejsco dla zabawy i adpaczynku paśla sztodziennaj pracy. Tut znojduć pažarniki i hazetu dy knižku, kab paczytać u wolnym czasi.

U niadzielu, 7 maja, adbyłosia atkryćcie pažarnickaho klubu. Na adkryćcie sabralisia ŭsie pažarniki z swaim naczalnikam D.Siemaszkam i paklikanyje hości. Swianciŭ salu klubu ks. Kulesza.

Paśla pramowy ksiendza, hawaryŭ da swajej kamandy D. Siemaszko, addajuczy klub u ruki pažarnikoŭ. Tady wystupiŭ adzin s kamandy i ŭ haraczych słowach dziakawaŭ ad imi swaich tawaryszoŭ naczalniku, katory hetak szczyra kłapocicca ab patreby Kamandy. U znak addziaki jon prasiŭ naczalnika pryniać padarunak ad pažarnikoŭ—załaty hadzinnik z adpawiednym nadpisam. Słowy padziaki hłyboka paruszenaho hetym naczalnika byli pakryty družnymi krykami kamandy.

U toj že dzień u wieczery adbyłasia pierszaja wieczarynka u Klubi, katoraja prajszła wielmi žywa.

× U „Rajnicy". U niadzielu 14 maja, ŭ 4 hadzini papaładni, s pazwaleńnią niamieckaj ułaści adbudziecca ahulny schod czlenoŭ biełaruskaj Kooperatywy „Rajnica" u pamieszczeńni Kooperatywy: W. Pahulanka 17.

Paradak dnia:

1. Sprawozdacza Uradu.
2. Sprawozdacza Rewizyjnaj Kamisii.
3. Wybary czlenoŭ Uradu.
4. Biahuczyje sprawy.

× **Paniženńie cen na chleb.** Paczynajuczy ad 10 maja 1916 hodu, dalej zmienszajucca ceny:

Za 1 rasiejski funt žytniaj muki da 16 fen.

Za 1 rasiejski funt pszonnaj muki da 18 fen.

Za 1 rasiejski funt žytniaho chleba da 14 fen.

Za 1 rasiejski funt pszonnaho chleba da 18 fen.

Chto maje kartu na chleb, može kuplać na jaje abo chleb, abo adpawiedniuju mieru muki.

Muku pradajuć tolki ŭ miestowych kramach.

× **Uradžaj fruktoŭ na ziemlach Ober-Ost.** Upraŭleńnie Ober-Ost kłapocicca, kab sioletni uradžaj fruktoŭ u zaniatych ziemlach wykarystać, jak naležyć. Narod kliczuć zrabić usie patrebnyje raboty ŭ sadoch, kab cennyje spažyŭnyje pradukty ich byli sabrany, jak naležyć. Za frukty buduć płacić hatowymi hraszmi.

× **Pradaža fotohrafij da paszpartoŭ.** Jak wiadoma, ŭsie žychary byli sfotohrafowany, kab ich fotohrafii dałuczyć da paszpartoŭ. Szmat ludziej wykazywali žadańnie kupić kopiju z swaje fotohrafii. Ciapier oficyalna abjaŭlena, kab hetkije fotohrafii, kali na heta jość mahczymaść, pradawalisia pa 1 marcy za sztuku. Na hetkich že warunkach možna prasić adkleić fotohrafii pamierszych ludziej pierad zwaro tam ich paszpartoŭ ułaściam.

× **Poczta ŭ wakolicach Wilni.** Niamieckaja poczta ŭ Wilni abnimaje pacztowy ruch u hetkich miejscach: Malaty, Padbrodždzie, Szyrwinty, Swienciany i wilenski sielski okruh. Apracza taho wilenskaja poczta paddzieržywaje pacztowy ruch u Koszedarskim pawieci: u wakolicach Jeŭja, Sumieliszak, Wysokaho Dwara i Nowych Trok.

× **Raznoska pisiem.** Pacztowy ruch u Wilni hetak uzros, szto ciapier zanimajucca raznoskaj pisiem adresatam 12 dusz. Czaść pisiem raznosicca darma; na ich pastaŭlena czyrwonaja pieczatka: „Frei". Za druhije treba płacić pa 10 fenigoŭ. Pacztyljony nia majuć prawa brać haścincoŭ. Skarhi na pacztyljonoŭ treba addawać upoŭnamoczenamu Niamieckim Oberburhomistram Cypryjanu Herru, na 2 etažy staraho ratusza.

Apracza taho, oficyalnyje piśmy raznosiać słužaczyje pry Oberburhomistry. Im zusim zabaroniena prynimać jakije budź hroszy. Žałaby na ich treba padawać u niamieckim palicejskim upraŭleńni.

× **Zamiest bulby.** Niamieckamu Oberburhomistru udałosia zakupić pszennych krup, katoryje dobra mohuć zapounić niedachwatku bulby.

× **Zhublenyje paszparty.** Paszparty Ober-Ost, zhublenyje hetkimi asobami, nia majuć siły: Wacłau Grableuski, Fil. Swietlikouski, Stanisł. Trołowicz, Stanisława Marchikowicz, Adam Wojnicz, Łukaszewicz Franc.

× **U „Zakreci".** Jadyny pawiljon u „Zakreci", u katorym dauniej byu restaran, znou addajecca na heta. Niamiecki Oberburhomistr predłahaje asobam, katoryje chacieli by uziać jaho u arendu, pryjści da jaho u pakoj № 35.

Pamiaci „Ciotki".

Zamiest wianku na mahiłu ś. p. Aloizii Kejrysowaj achwiarowana na biełaruskije szkoły:

W. Znamieroŭski 2 m.—

Razam z raniej złoženymi 731 m.—

Z USIAHO KRAJU.

KURSZANY (ad naszaho karespandenta). Miesto Kurszany i jaho wakolicy szmat paciarpieli ad wajny. Ahniom znisztoženy 26 wiosak i chutaroŭ; usiaho zhareło 268 chat, u tym liku ŭ Kurszanach da tła spaliłosia 100 chat. Užo 4 miesiacy ŭ Kurszanach pracuje punkt dla pomaczy strawaj z achronkaj (szkołaj) dla dziaciej; tutaka 156 dusz majuć haraczuju strawu i pa $^1/_2$ f. chleba ŭ dzień. Da szkoły chodziać 80 dziaciej. Zawiedywaje punktam i szkołaj p. Tomkitie. Hroszy na hetu rabotu daje litoŭskaje tawarystwo ahronomicznaj i jurydycznaj pomaczy s padmohaj ad Hieneralnaho Kamitetu ŭ Vevey (u Szwejcaryi). Hetaje-ž litoŭskaje tawarystwo daje hroszy na utrymańnie punktu dla padmohi spažyŭnymi praduktami i na achronku ŭ Popielanach dy achronku ŭ Szaŭlach.

Sałdacki muzej.

BARANOWICZY. Niamieckije sałdaty ŭ Baranowiczach ustroili muzej. Heta — u swaim rodzi «cudoŭny» muzej. Jon składajecca s 5 addziełoŭ. Trejci addzieł—**biełaruski**: ŭ im pamieszczena ŭsio, szto niamieckije sałdaty zdaleli znajści ŭ wakalicznych apuscieŭszych biełaruskich wioskach. Praŭda, szto u im panuje biezładždzie; tam pobocz pałoženy samyje rožnyje reczy, jak: razbity taczylny kamień, tkacki warsztat, pławinka czyhuna, pazałoczeny abraz, łapci, hanuczy i inszyje czaści biełaruskaj mužczynskaj i žanockaj aapratki.

Napaść razbojnikoŭ.

BIEŁASTOK (W.B.T.). Jak danosić „Bial. Ztg.", na wojta sieła Dziemjanaŭcy, Wincentaho Kazu, na darozi z Dziemjanaŭcoŭ u Korytnicu, napali dwoje ludziej, katoryje strelali dwojczy ŭ Kazu. Jon zwaliŭsia z wozu nieżywy, a byŭszy z im czeławiek uciok. Hrabieżcy wyciahnuli s kiszeni trupa 150 rub. i uciakli.

Maksymalnyje ceny.

HRODNA „Grodn. Ztg." danosić:

Tutejszy žychar L... za pawyszeńnie maksymalnych cen zasudžen na 600 m. sztrafu i pawinien zapłacić koszty suda. Jon pradaŭ wiasnoj znaczny zapas cukru za lisznie wysokuju cenu.

WIESTKI Z RASIEI.

—s—

Kala wajny.

Deputaty ŭ padarožy.

Jak wiadoma, niekolki dumskich deputatoŭ pajechali cieraz Aparandu ŭ Anhliju. Za haławu ŭ ich pajechaŭ Milukow, katory, nia hledziaczy ni na szto, dzieržycca swajej staroj prychilnaści da anhliczan. Adnamu predstaŭniku hazety Milukow skazaŭ, szto jon i jaho tawaryszy jeduć u Anhliju nie bankietawać, a kab paprawić niknuczuju ŭzajemnuju wieru Anhlii i Rasiei. U szyrokich rasiejskich kruhach hladziać ciapier na Anhliju zusim nieprychilna, i pamiž sajuźnikami Rasieja staić adzinoka.

Szyngariow zajawiŭ: „S pryczyny ciapierasniaho niedarazumieńnia, Anhlija nia chocze nam pažyczać hroszy. My pawinny pierekanać anhlickaje hramadzianstwo, szto pamahczy nam hraszyma—heta jaho pawinnaść. Usio naszaje wojska bjecca na naszaj hranicy, a tym czasam anhlickaja armija paraskidana pa ŭsich czaściach świetu. Ciapierasznaja ekonomicznaja palityka Anhlii wyzywaje ŭ Rasiei niedawierje; rasiejcy ŭważajuć, szto paryžskaja umowa bolsz szkodzić Rasiei, czym Niamieczczyni".

Z wialikaj aściarožnaściu i tajomnaściu atkazaŭ deputat Protopopow na pytańnie, czamu rasiejskaja deputacija zadzieržałasia u Sztokholmi. Jon skazaŭ: „Hramadzkaja dumka Rasiei ždže, szto u Sztokholmi praz niekolki miesiacoŭ budzie centr mižnarodnych spraŭ, pry razhladzi katorych Duma nia može maŭczać. My, deputaty, ŭžo ciapier choczemo paznajomicca z adnosinami szwedzkich demokratoŭ".

Abstreł Eupatoryi.

EUPATORYJA (T.T.A.) Turecki krejser „Midilli" ranicaj zjawiŭsia pierad rejdam u 5 wierstach ad bierahu i paczaŭ abstreliwać stajaŭszyje na rejdzi parachody i parusnyje łodki, dy horad. Praz 40 minut krejser adyjszoŭ. U horadzi 1 czeławiek zabity, 2 ranieny; na parachodach zabity 3, ranieny 9.

Car na fronci.

PIECIARBURH (W.T.B.). Car pajechaŭ na front.

Nowaja czyhunka ŭ Persii.

PIECIARBURH (W.T.B.). Pawodłuh P.T.A., ŭ Taŭryzi atkryta linija czyhunki Taŭryz—Džulfa.

Z hramadzkaho žyćcia.

Rasiejskije finansy.

«Times» drukuje u niewidocznym kucie wiestku, szto rasiejskaje prawicielstwo, kab pakryć niedachwatku zołata, apawieściło, szto budzie płacić za zołata na 45% bolsz, czym zwyczajna, — znaczyć, za 100 rub. zołatam budzie dawać 145 rub. papierowymi hrasami. Hetak u Rasiei akazywajucca dwa rožnyje rubli — rožnaj cennaści: adzin załaty, druhi—papierowy.

Padpiska na nowuju rasiejskuju wajennuju pazyku kanczajecca. Jeszcze nima nijakich wiedamaściej ab rezultatach padpiski, ale z usiaho widać, szto minister finansoŭ, Bark, nia maje s czaho cieszycca. Hetymi dniami Bark paklikaŭ da siabie „na harbatu" ŭsich pieciarburskich redaktaroŭ, katorym skazaŭ, szto padpiska „dawoli udatnaja", ale hroszy pawinny składacca na heta bolsz szczodra. Na pytańnie adnaho z redaktaroŭ, kolki hroszy ŭžo złožena, Bark atkazaŭ, szto jon nia može taho skazać, bo worahi Rasiei mahli by drenna sudzić ab rasiejskich finansach. Treba skazać, szto taki atkaz daje bolsz pryczyn drenna dumać ab rasiejskim finansawym pałažeńni, czym jakaja-budź konkretnaja cyfra. —Jak haspadar, tak hości žalilisia, szto rasiejskaja pramyszlenaść, strachawyje, žaleznadarožnyje i inszyje tawarystwy zusim nie padpisywajucca na aposzniuju pazyku. Minister finansoŭ prasiŭ heta asobienna adznaczywać u hazetach i zwiarnuć na heta uwahu ŭsich patryotoŭ. — Redaktar synodzkaj hazety „Kołokoł", Skworcow, kazaŭ, szto trebałob pensijonnyje kapitały prawasłaŭnaho duchawienstwa abiarnuć u pracentnyje papiery nowaj pazyczki. Bark atkazaŭ, szto hetaje pytańnie nie ŭ jaho mocy, dy nawat nia ŭ mocy Rady Ministroŭ. U kancy Bark horka žaliŭsia, szto hazety i hramadzianstwo zusim nie cikawiacca wajennaj pazykaj; asabliwa-ž mała zanimalisia jej maskoŭskije hazety, piszuczy ab jej nia bolsz, czym ab jakim-budź nowym abrazie ŭ kinimatografie.

Suchomlinoŭski sekret raskrywajecca.

BERLIN. (W.T.B.). Jak danosić „National Ztg.", ciapierasznije srohaści u stasunku da byŭszaho wajennaho ministra Suchomlinowa wyzwali silnaje niezdawolstwa Cara i palitycznych „salonoŭ" u rasiejskaj stalicy. Jany bajacca, kab Suchomlinow nie raskryŭ taho, szto na śledztwi wyjawiło by pierad usim hramadzianstwam pastupki oficyalnych sfer Pieciarburha i adbiłosia by drenna na nastrajeńni narodu. Senatar Zagorodskij nieŭspadzieŭki byŭ aresztowan, jak abwinawaczeny ŭ pierewyszeńni ŭłaści i ŭ zdradzi hasudarstwa (?). Suchomlinowa že wypuścili na wolu.

Błok lewych padaść nie czekajuczy swoj pratest proci hetaho. Pa ŭsiej staranie szyrycca dumka, szto carski dwor i prawicielstwo chacieli zatuszyć Suchomlinoŭski skandał (hl. № 17 „Homana").

Zamiest harełki.

BERLIN. (W.T.B.). „Voss. Ztg." danosić s Pieciarburha, szto raschod denaturatu i palitury straszeńnie uzros. Czysło fabryk perfum pawialiczyłosia ŭ 5 razoŭ,—treba dumać, zatym, szto ludzi paczali pić perfumy.

PIECIARBURH (W.TB.). Pieciarburskaja Tarhowaja Pałata apawieszczaje, szto tolki za adzin wialiki tydzień prodana 1700 wiedzier denaturatu—proci 60 wiedzier, pradadzienych za toj že czas pierad wajnoj.

Upraŭleńnie pieciarburskaho akcyznaho okruha zajaŭlaje, szto czysło fabryk perfum, paczynajuczy s taho hodu, dziŭna uzrastaje: za pierszy hod wajny uzrasło ŭ 7 razoŭ, za druhi—u 35 razoŭ.

S Charkoŭskaj huberni danosiać, szto ad kastrycznika da lutaho miesiaca tam było 2100 prypadkoŭ atruczeńnia surrogatami spirtu.

„Dzień" hetak pisze ab aposznich dniach Wialikadnia: „Pjanych było widać mo' i miensz, czym u tyje hady, zatoje ŭsie byli padpiŭszy."

Z POŁSZCZY.

Palaki ŭ Rasiei.

Wenhierskije hazety danosiać z Warszawy:

Polskije wysialency, katoryje cieraz Sztokholm wiarnulisia da rodnych kutoŭ, apawiedajuć, szto ŭ Rasiei ŭsie straszeńnie zmuczeny wajnoj. Usie žadajuć miru, a jak niet wiedama skul razyjszłasia czutka, bytcym pieraszkodaj dla zhody jaŭlajecca Sprawa Polszczy, dyk, asabliwa u prawych partijach, wyjaŭlajecca achwota pamirycca z Niamieczczynaj. Za dalejszuju wajnu stajać tolki ka-dety z Milukowym napieradzi. Ahulnaje nastrajeńnie dla palakoŭ nadta nieprychilnaje. Francuskaja pahaworka: «Krajnaści zychodziacca» — apraŭdywajecca i tut: krajnije prawyje i krajnije lewyje roŭna nieprychilny da palakoŭ. Stary rewolucyonier, Burcew, asabliwa jarka wyjaŭlaje swajo nastrajeńnie supproć palakoŭ.

Doŭhaja biazczynnaść na tronci paczynaje niepakoić rasiejskaje hramadzianstwo. Chacia nima sporki, szto Rasieja dobra wykarystała aposzniaje poŭhodu, kab pryhatawacca da abarony, — adnak bajacca ulubleniaho sposabu Hindenburha zrabić udar tam, dzie jaho miensz za ŭsio spadziajucca. Z hetaj pryczyny nastrajeńnie zrabiłosia nerwnym i trywožnym.

Proci pjanstwa.

WARSZAWA. 1 maja, pa prykazu niamieckaho hienerał-hubernatara, pradaža harełki i likieroŭ u-wa ŭsich restaranach, straŭniach i szynkach zabaroniena. Prykaz hety wydan zatym, szto za aposzni czas pjanstwo uzrasło tak, szto ad jaho jość surjoznaja niebaspiecznaść dla hramadzkaho žyćcia, na katorym pjanstwo wielmi ciažka adbiwajecca.

Z usiaho świetu.

—:—

A chto wiernie straty Biełarusi?

BERLIN (W.T.B.). Pramoŭcy centru, soc.-dem., prohresistoŭ, nacyonał-liberałoŭ, konserwataroŭ i niamieckaj partii pryznali, szto wiarnuć ŭsie szkody, zroblenyje wajnoj, heta — honorowaja pawinnaść Impieryi.

«Siniaja barada»

BUDAPESZT (W.T.B.). U susiednim miasteczku Sinkote, u pakoi kwatery pryzwanaho ŭ wojska ŭ paczatku wajny i paśla zabitaho majstra Belekis'a u zapajanych trunach znajszli sześć zhniŭszych trupoŭ kabiet. Idzie śledztwo.

TELEHRAMY.

Wilson proci Papieža.

ROTTERDAM (W.T.B.). Pawodłuh „Maasbode“, „Central News“ danosiać z Waszyngtonu:

U aświedomlenych kruhach apawiedajuć, szto prezydent Wilson rezka admowiŭsia ad **proŭby Papieža** być paśrednikam dziela zamireńnia u Europi. Hetak sama poŭoficyalnym sposabam dajecca zrazumieć, szto Wilson hetak sama pryjmie i kožny nowy krok dziela miru. Jon može być pasrednikam tolki tady, kali taho zachoczuć abiedźwie starony.

Kary bajcom za wolu.

LONDYN. (W.T.B.). U Nižniaj Pałaci Redmond zapytaŭsia u ministra-prezydenta, ci jamu niewiadoma, szto biezupynnyje wajennyje razstreły ŭ Irlandii wyzywajuć abureńnie nawat i ŭ tej czaści Kraju, katoraja nie spahadała paŭstancam? Askwit atkazaŭ, szto ahulnyje instrukcii, dadzienyje hłaŭnakamandujuczamu ŭ Irlandii, zahadywajuć „karać śmierciu jak najmiensz, dy tolki hłaŭnych winawajcoŭ paŭstańnia“. Razstreły zahadywajucca wajennaj ułaściu, i minister nia može zapeŭnić, szto ich bolsz nia budzie.

Dahetul u Dublinie pacharoniena 112 zabitych paŭstancoŭ, u tym liku 2 kabiety. S pryczyny niedachwatki rabotnikoŭ, szmat kaho charoniać biez trun.

AMSTERDAM (WTB.). Czysło kar śmierciu na dublinskich paŭstancoŭ uzrasło ŭczora na 3. Piaciera zasudženych pamiławany: im kara zamieniena wiecznaj katarhaj. Miž zasudženymi ŭczora znachodzicca wiadomy rabotnicki pracaŭnik Kuchli.

DUBLIN (W.T.B.). Razstrelany jeszcze czaćwiora paŭstancoŭ. Na katarhu zasudženy: 1—na 8 hadoŭ, 3—na 5 h., 16—na 3 h. i 2—na 2 hady. Apraŭdany tolki 2.

LONDYN. (W.T.B.). Ŭ Nižniaj Pałaci Askwit skazaŭ, szto u anhliczan zabitych 124, ranienych — 388; 9 dusz prapali niet wiedama dzie.

Adzin z aposznich razstrelanych paŭstancoŭ, Edmund Kent, naležyć da czysła padpisaŭszych proklamaciju „sinn-feiner'oŭ“. Hetak razstrelany ŭžo piaciera padpisaŭszych jaje.

Naczalnik paŭstancoŭ, Kornolli, ranien hetak ciažka, szto nima nadziei, kab jon wyzdarawieŭ.

AMSTERDAM. (W.T.B.). Kali hienerał Makswell nie strymaje ŭraz-že razstrełoŭ, dyk u Irlandii žduć nowych surjoznych wypadkoŭ. Irlandzkije deputaty ŭ parlamenci damahajucca, kak Makswella źmianili.

LONDYN. (W.T.B.). Askwit skazaŭ u Nižniaj Pałaci, szto buduć pakarany śmierciu tolki hłaŭnyje winawajcy paŭstańnia. Prawicielstwo nia wiedaje, szto rabić z wialikim czysłom paŭstancoŭ.

HAGA. (W.T.B.). „Daily Express“ dawiedałasia, szto ser Kasement stanie pierad sudom praz 14 dzion. Winawaciać jaho u zdradzi hasudarstwa.

DUBLIN (W.T.B.). Maknel, naczalnik dabrawolcoŭ „sinn-feiner'oŭ“, aresztowan. Maknel byŭ prafesaram u irlandzkim nacyonalnym uniwersyteci.

DUBLIN. (W.T.B.). Reuter danosić:

Hrafinia Markiewicz zasudžena na wiecznuju katarhu. Mnoha kamu z zasudženych na śmierć kara zamieniajecca katarhaj.

AMSTERDAM (W.T.B.). „Times“ iznoŭ damahajecca, kab paŭstancy, katoryje, pawodłuh ich słoŭ, zmahajucca za respubliku, mieli možnaść wajewać za druhuju respubliku—Franciju.

LONDYN. (W.T.B.). „Times“ danosić: liberał Radford pryłuczyŭsia da predłažeńnia paszyryć zakon ab wajannaj słužbie i na Irlandiju.

Kinn predłažyŭ darawać winu paŭstancam, katoryje praz 30 dzion pastupiać u armiju.

DUBLIN (W.T.B.). Irlandzkije nacyonalisty na swaich zasiedańniach razhledajuć prajekt prawicielstwa zawiaści prymusowuju wajennuju słužbu i ŭ Irlandii dy adabrać aružže u dabrawolcoŭ, katorym było dadzieno prawo nasić aružže.

Mižnarodny rabotnicki ruch.

Sprawa Libknechta.

BERLIN. (W.T.B.). Reichstag pryniaŭ siahońnia prajekt socyał-demakratoŭ adłažyć śledztwo proci Libknechta i wypuścić jaho na wolu; porucz z hetym pryniat prajekt partii „Socyał-demokratycznaja rabotnickaja jednaść“, kab praces i sprawu ab areszt Libknechta addać u kamisiju dziela parlamenckaho dzieławodztwa.

Za swabodu karespandencii.

MONACHIUM (W.T.B.). U sejmi siahońnia razhledali zapros soc.-dem. prawicielstwu ab tym, jak jano manicca zabaspieczyć swabodu karespandencii deputatoŭ. Sprawa idzie ab adnym zdareńni, kali sałdackaje piśmo da soc.-dem. Zyshejma było raspieczatano wajennaj ułaściu.

Anhlickije «trudawiki».

HAGA (W.T.B). U aposznim czasi partija niezaležnych anhlickich „trudawikoŭ“ wystupaje bolsz wostra proci wajny. Jana wymahaje ad prawicielstwa konkretnaj wajennaj mety, bo pruskaho militaryzmu nielha znisztožyć. S kožnym dalejszym dniom wajny pałažeńnie raboty robicca ŭsio ciažejszym. Zakon ab wajennaj słužbi wyzywaje ćwiordy adpor.

Ruch ŭ Italii.

LUGANO (W.T.B.). Hłaŭnaja hazeta italjanskich socyalistoŭ „Avanti“ (ŭ Milani) danosić, szto ŭ Apulii mnoha ludziej aresztowana i pasadžena ŭ wastroh. U Apulii panuje silny socyalistyczny ruch, katory robić mnoha szkod u hetych chlebarobnych wakolicach. Wywoz z Apulii zusim spyniŭsia, i heta ciažka adbiwajecca na pałažeńni hetaj najbiadniejszaj i ŭ spakojnym czasi wakolicy Italii.

Ucisk hazet.

BERN. (W.T.B.). „Temps“ danosić, szto rabotnickije hazety „Victoire“ Herwe i „Radical“ konfiskowany pa zahadu ŭłaści.

Narada.

HAGA (W.T.B.). Mižnarodnaje socyalistycznaje biuro apawieszczaje, szto 26 czerwienia tut adbudziecca narada deputatoŭ socyalistoŭ i trudawikoŭ niewajujuczych dzieržaŭ.

Zabastoŭka na czyhuncy.

BERN (W.T.B.). Jak danosiać z Waljadolidu, na schodzi žaleznadarožnych słužaczych paŭnocznaj czyhunki pastanoŭlena było zrabić mirnuju zabastoŭku. Žaleznadarožniki ŭsiaje Hiszpanii pajszli za hetaj pastanowaj. Prawicielstwo z swajho boku robić usio, kab niedapuścić biezparadkoŭ i padtrymać ruch na czyhunkach.

Zasłužonyje biełarusy.

Chodkiewiczy.

Jak apawiedaje familnaja lehienda Chodkiewiczou, naimieńnie ich uziało paczatak ad praszczura hetaj familii skorachoda—pa biełarusku — chodźki, chod'ki. Historyja hetaho rodu paczynajecca ad XV wieku, ad *Iwana Iwanawicza* Chodkiewicza, katory byu namieśnikam witebskim, marszałam i hetmanam W. Kn. Lit.,—za karala Kazimira (1453) jeździu pasłom u Polszczu kab palaki wiarnuli zabranyje Padolszczynu i Wałynszczynu. Pamahau palakam u wajnie proci kryžakou z 10.000 biełaruskaho wojska. Z hetkaj-že siłaj pamahau karalu Wenhierskamu Władysławu. U kancy stausia wojewodam kijeuskim, ale chan Pierakopski sahnau jaho s kijeuszczyny i Kijeu spaliu. Syn jaho *Aleksandar Iwanawicz*, niaźmierna bahaty pan, byu u 1544 h. wojewodaj Nowahrodzkim. Mieu troch synou: Hieronima Hryhora i Jurja. Ad hetych troch synou Aleksandra pajszli try linii Chodkiewiczou: Bierestawieckaja, wymierła na 1578 h., Bychouskaja,—wymierła na 1621 h., Supraślskaja žywie dahetul.

Z wialikaho liku Chodkiewiczou słauniejszyje byli: 1) *Hryhory*, siaredni syn Aleksandra—prawaja ruka karala Zyhmonta III, pad katorym niekolki adrazu sprau lau uradou, u kancy hetman W. Kn. Lit. Hetmanam byu da Lublinskaj Unii, paśla padpisańnia Lublinskaj Unii dabrawolna zroksia Hetmanstwa, bo razam z Radziwiłłami byu jarym praciunikam hasudarstwienaj Unii s Polszczaj. Hieronim byu adnym z najsłauniejszych swajho wieku wajaunikou. Znany dźwie jaho pabiedy pad Ułłaj i kala Orszy 1564 h. Apiekun biełaruskaj literatury, załažyu u 1564 h. u Zabłudowie biełaruskuju drukarniu i bahata jaje abaspieczyu, wydawau swaim kosztam ralihijnyje knihi dla Biełarusi.

2) *Hieronim*, starszy brat papiaredniaho, Hetman W. Kn. Lit., byu pasłom ad karala Zyhmonta-Auhusta da papieža Pauła IV i da cesara Ferdynanda, katory, spadabauszy jaho za krasamoustwa, nadau jamu tytuł hrafa i z hetaho czasu Bychouskaja linija pisałasia „hraf na Szkłowie i Myszy“.

3) *Jan - Hieronim*, najwydatniejszaja asoba u historyi XVI stalećcia. Naznaczeny kniaź Inflancki. 1564 h. u czasie biezkaraleuja pa Zyhm. Auhuście baraniu Inflantczyny ad Maskowii s katoraj samatuham wiou wajnu. Jaho starańniem atkryta była u Wilni Akademija, pad jaho apiekaj byu historyk Stryjkouski i jaho kosztam drukawana kronika Stryjkouskaho. Pamier u czasie wajny z Maskwoj za Połacak.

4) *Jan Karol*, hieroj słauny wa usiej Europie Kircholmskaj pabiedaj, syn papiaredniaho (1560—1621). Uczyusia u Wilenskaj Akademii, paśla jeździu pa usiej Europie, wajewau pad najlepszymi europejskimi wojewodami, miž inszym z Hiszpancami proci Holandii na wostrowie Malcie. U 1604 h. pabiu na haławu Szwedou pad Dorpatam i Biełym Kamieniem. U 1605 h. stausia Hetmanam W. Kn. Litouskaho i hetaho-ž hodu s siłaj, u piaciera mienszaj, pad Kircholmam razbiu niepryjacielskuju armiju. U 1621 h. paczau słaunuju Chocimskuju wajnu s Turcijej, katoruju wiou hierojska, ale pierad kancom jaje pamier (27 studnia).

Ab usim pa trochu.

—·—

Zadacza dla matemtaykou.

Berlinskije hazety piszuć ab cikawaj sprawi.

U pruskim hasudarstwienym biudžeci na 1916 hod pajawiłasia pierszy raz dziunaja pazycija. Pamierszyj u 1910 hadu sudowy czynounik Elsner von Gronow u Kezlinie pakinuu hasudarstwu 10.000 marak z warunkam, kab hety kapitał addali na pracenty i haspadaryli hraszmi zusim niezaležna, a pracenty daliczali by da kapitału datul, pakul narastajuczaja suma nie pakryje dzieržaunaho douhu.

ABWIESTKI.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar W. Łastoŭski.